

TARBIYA FANINI INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA O'QITISH

Buxoro Xalqaro Universiteti Magistranti

Ashurova Gulchexra Ravshanovna

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada tarbiya fanini zamonaviy innovatsion texnologiyalar asosida o'qitishning nazariy-amaliy asoslari, pedagogik jarayonga axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, interaktiv usullar, raqamli ta'lim platformalarini joriy etishning afzalliklari va muammolari yoritilgan. Tadqiqot jarayonida tarbiyaviy jarayonda shaxsga yo'naltirilgan yondashuv, kompetensiyalarni shakllantirish, o'quvchilarda ijtimoiy-emotsional rivojlanishni rag'batlantirish imkoniyatlari ilmiy asosda tahlil etildi. Natijada innovatsion texnologiyalar asosida tarbiya fanini o'qitish samaradorligini oshirish bo'yicha taklif va xulosalar ishlab chiqildi.

Kalit so'zlar: tarbiya, innovatsion texnologiya, raqamli ta'lim, kompetensiya, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, interaktiv metodlar, ijtimoiy-emotsional rivojlanish.

АННОТАЦИЯ: В статье рассматриваются теоретические и практические основы преподавания предмета воспитания на основе инновационных технологий. Анализируются возможности применения цифровых платформ, интерактивных методов, ИКТ, а также личностно-ориентированного подхода в развитии социально-эмоциональных компетенций учащихся. В исследовании представлены выводы и рекомендации по повышению эффективности преподавания воспитания посредством инновационных технологий.

Ключевые слова: воспитание, инновационные технологии, цифровое обучение, компетенции, интерактивные методы, личностно-ориентированный подход.

ANNOTATION: This article examines the theoretical and practical foundations of teaching upbringing (tarbiya) using innovative technologies. It discusses the

implementation of digital learning tools, ICT, interactive strategies, and learner-centered approaches to develop students' social-emotional competencies. The study presents conclusions and recommendations for increasing the effectiveness of teaching upbringing through innovative pedagogical technologies.

Keywords: upbringing, innovative technologies, digital education, competence, interactive methods, learner-centered approach, emotional development.

Kirish

Bugungi globallashuv davrida ta'lim jarayoni keskin o'zgarib, yangi bosqichga ko'tarilmoqda. Xususan, tarbiya fanini o'qitish jarayonida an'anaviy metodlardan tashqari, innovatsion, raqamli va interfaol texnologiyalarni qo'llash zaruriyati ortdi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev ta'kidlaganidek:

“Bugungi yosh avlodni zamonaviy fikrlaydigan, mustaqil qaror qabul qila oladigan, axloqan yetuk shaxs sifatida tarbiyalash – bizning eng ustuvor vazifamizdir.”¹Tarbiya – nafaqat o'quv jarayonining bir bo'lagi, balki o'quvchining ma'naviy dunyosini shakllantiruvchi uzluksiz jarayondir.

TADQIQOT METODLARI

1. Nazariy-metodologik tahlil

Tarbiyaga oid mahalliy va xorijiy manbalar, O'zbekiston Respublikasi huquqiy hujjatlari, UNESCO va UNICEF tadqiqotlari o'rganildi

2. Empirik kuzatuv

Maktab va kollej o'quvchilarining tarbiya darslaridagi faolligi, motivatsiyasi kuzatildi.

3. Pedagogik eksperiment

Innovatsion metodlar qo'llangan sinflar va an'anaviy usulda o'qitilgan sinflar o'rtasida taqqoslovchi tajribalar olib borildi.

4. Statistik tahlil

Innovatsion texnologiyalar asosida ta'lim-tarbiya tizimi
Angelovskiy, Kan-Kalik, Kuzmina va boshqa olimlar:

O'zbekistonda pedagogik kompetensiya tashkil etilgan hujjata ko'ra, innovatsion faoliyat — bu pedagogik jamoani “olg'a boshlovchi”, taraqqiy ettiruvchi kuchdir. Innovatsion faoliyat nafaqat o'qituvchini, balki butun ta'lim-tarbiya jarayonini texnologik yangilanishga yo'naltiradi. Ushbu olimlar shuningdek, innovatsion faoliyatni pedagogik jamoa faolligi, ilmiy izlanishlar va sinov ishlari bilan bog'laydilar, ya'ni ta'lim-tarbiya jarayoni doimo yangilanib borishi kerakligini ta'kidlashadi. Pedagogik texnologiya va innovatsion pedagogika bo'yicha o'quv-tarbiya jarayonining xususiyati — o'qituvchi va o'quvchi obyekt-subyekt munosabatlarida ishlaydi, va bu munosabatlarda interaktiv kommunikatsiya, ijodkorlik va mustaqil fikrlash ustuvor bo'ladi. Olimlar shuni ta'kidlaydiki, har qanday pedagogik texnologiyaga innovatsion yondashuvda “qaytuvchan aloqaning tezligi” muhim: o'quv-tarbiya jarayonida tez-tez baholash, feedback va qayta ko'rib chiqish mexanizmlari bo'lishi kerak. Mamlakatimizda ta'limda innovatsiyalarni tartibga solish va rivojlantirish: Oliy ta'limda raqamli texnologiyalar va innovatsiyalarga e'tibor berilayotgani ilmiy konferensiyalar materiallarida ko'rsatilgan. Masalan, “Oliy ta'limda raqamli texnologiyalar va innovatsiya: fan, ta'lim, tarbiya” mavzusidagi anjumanda olimlar raqamli savodxonlik, axborot-kommunikatsion kompetensiyalar va pedagogik yondashuvlar haqida fikr bildirganlar. Shuningdek, Oliy attestatsiya komissiyasi ma'lumotida talabalarni sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalar asosida tayyorlash haqida nazariy va amaliy takliflar keltirilgan. Ilmiy-pedagogik asoslar bo'yicha manbalarda innovatsion texnologiyalar o'quv-tarbiya jarayonini puxta loyihalash va modellashtirish uchun zarur ekanligi aytiladi. Bu, odatda, ta'lim-tarbiya jarayonining samarasini oshirish va o'quvchilarning ijodiy va mustaqil faoliyatiga yo'naltirishga yordam beradi.

NATIJALAR

1. Innovatsion texnologiyalar tarbiya darslarini samarali qiladi

Eksperiment natijasiga ko'ra:

o'quvchilarning darsga qiziqishi 38% ga oshdi

faol ishtirok darajasi 45% ga ko'tarildi

mustaqil fikrlash ko'nikmalari 30% ga kuchaydi

2. Raqamli vositalar tarbiyaviy jarayonda ijtimoiy-emotsional rivojlanishni kuchaytiradi

Raqamli o'yinlar, treninglar, psixologik simulyatsiyalar o'quvchilarning:

empatiya

muloqot madaniyati

ijtimoiy moslashuv

muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

3. Interaktiv metodlar tarbiyaviy faoliyatning sifatini oshiradi

Quyidagi metodlar eng samarali deb topildi:

“Aqliy hujum”

“Baliq suyagi”

“Rol o'ynash”

“Munozara”

“Keys-stadi”

4. O'qituvchilarning innovatsion texnologiyalardan foydalanish kompetensiyasi yetarli emas

Tahlil natijasiga ko'ra:

o'qituvchilarning 50% innovatsion texnologiyalarni to'liq bilmaydi

35% ulardan foydalanishdan qo'rqadi

15% texnik sharoitning yetishmasligini aytgan

Didaktika nazariyasi nuqtai nazaridan, o'qitish jarayonidagi umumiy va xususiy qonuniyatlar mavjud. Innovatsion pedagogik texnologiyalar tatbiq etilganda, bu qonuniyatlar ham yangi sharoitda qayta ko'rib chiqilishi kerak.

“Qonunlar” (nazariy tamoyillar) — Innovatsion ta'lim-tarbiya tizimida olimlar taklif qilgan asosiy nazariy qonuniyatlar

Quyida “qonunlar” deb aytganda, olimlar tomonidan ta'lim-tarbiya jarayonida innovatsion texnologiyalar joriy etilganda amal qilishi lozim bo'lgan nazariy tamoyillar keltirilgan:

Innovatsion pedagogik faoliyat qonuni

Innovatsion faoliyat — bu pedagogik jamoani harakatga keltiruvchi, yangilikka yo'naltiruvchi va doimiy takomillashuvni rag'batlantiruvchi kuchdir. O'qituvchilar va ta'lim muassasalari innovatsion yondashuvda faollashishi natijasida o'quvchilar mustaqil va ijodiy bo'lishga imkon topadi.

Subyekt-subyekt kommunikatsiyasi qonuni

O'qituvchi va o'quvchi o'zaro subyekt-subyekt aloqasida ishlaydi, ya'ni dars faqat "o'qituvchi ma'lumot beradi, o'quvchi qabul qiladi" shaklida emas, balki o'zaro muloqot, izlanish va konstruktiv munozara orqali kechishi kerak.

MUHOKAMA

Tarbiya fanida innovatsion texnologiyalarni qo'llash bo'yicha ilg'or tajribalar:

1. Janubiy Koreya tajribasi

– Virtual o'yinlar yordamida tarbiya vaziyatlari simulyatsiya qilinadi.

2. Finlyandiya tajribasi

– Har bir darsda o'quvchining mustaqil fikrlashi asosiy mezon hisoblanadi.

3. Yaponiya tajribasi

– "Character Education" modeli orqali robototexnika ham tarbiyaviy vosita sifatida qo'llanadi.

4. O'zbekiston tajribasi

– "Ma'naviyat va ma'rifat" sohasida raqamli platformalar joriy etilmoqda.

– 2021-yilda "Ma'naviyat konsepsiyasi" qabul qilindi.²

Muhokama natijalari shuni ko'rsatdiki, tarbiya fanida innovatsion texnologiyalarni qo'llash:

- shaxs rivojlanishini tezlashtiradi
- qadriyatlarni ongli qabul qilishga yordam beradi
- zamonaviy kompetensiyalarni shakllantiradi.

Innovatsion texnologiyalar muhitida, masalan, raqamli platformalar va interaktiv vositalar yordamida, o'quvchi va o'qituvchi o'rtasida real vaqtda aloqani tashkil qilish mumkin, bu esa o'quv jarayonining moslashuvchanligini oshiradi.

Individualizatsiya va modullashtirish qonuni

Innovatsion ta'limda har bir o'quvchi uchun individual yo'nalish va modullar ishlab chiqilishi lozim. Ta'lim tarkibi va metodlari har bir o'quvchining ehtiyojiga mos ravishda moslashtirilishi kerak (masalan, modul asosida o'qitish, masofaviy o'qitish, interaktiv loyihalar). Texnologiya integratsiyasi qonuni; Ta'lim-tarbiya jarayoniga axborot-kommunikatsion texnologiyalar, raqamli platformalar, virtual yoki animatsion simulyatsiyalar integratsiya qilinishi zarur. Har bir texnologiyadan foydalanish pedagogik maqsadlar bilan bog'liq bo'lishi va ta'lim mazmuniga mos bo'lishi kerak.

XULOSA

Tarbiya fanini innovatsion texnologiyalar asosida o'qitish — bu zamon talabi. Ta'lim jarayoni shaxsga yo'naltirilgan bo'lishi, o'quvchi faolligiga tayanishi, zamonaviy media va raqamli texnologiyalar bilan uyg'unlashgan bo'lishi lozim. Innovatsion metodlar nafaqat dars samaradorligini oshiradi, balki yosh avlodning axloqiy, ma'naviy, ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. 1. Tarbiya fanini innovatsion texnologiyalar asosida o'qitish ta'limning sifat ko'rsatkichlarini sezilarli oshiradi. 2. O'qituvchilarda raqamli pedagogika bo'yicha kompetensiyalarni shakllantirish zarur. 3. Raqamli ta'lim vositalari tarbiyaviy jarayonning mazmunini boyitadi. 4. Interaktiv metodlar o'quvchilarda ijtimoiy-emotsional ko'nikmalarni rivojlantiradi. 5. Ta'lim mazmuniga VR, AR, multimedia simulyatorlarini keng joriy etish tavsiya etiladi. 6. Tarbiya darslari zamonaviy talablarga mos ravishda raqamlashtirilishi zarur.

Adabiyotlar ro'yxati

- [1] Hasanboyeva O. Pedagogika nazariyasi va tarbiya jarayonining zamonaviy yondashuvlari. – Toshkent: Fan, 2020.
- [2] Yo'ldoshev J., Usmonov S. Interfaol ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi, 2019.

- [3] Yuldashev M., Xolmatova D. Multimedia ta'lim texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari. – Toshkent: Noshir, 2021.
- [4] Prensky M. Digital Game-Based Learning. – New York: McGraw-Hill, 2010.
- [5] UNESCO. Media and Information Literacy in Education. – Paris: UNESCO Publishing, 2018.
- [6] G'ulomov S. va boshqalar. Raqamli pedagogika va innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Innovatsiya Ziyo, 2022.
- [7] Ziyamukhamedov S., Abduqodirov A. Pedagogik texnologiya asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2016.
- [8] Selevko G.K. Sovremennye Obrazovatelnye Tekhnologii. – Moskva: Narodnoe obrazovanie, 2019.
- [9] Qodirova F. Tarbiya fanida innovatsion yondashuvlar. – Toshkent: TDPU, 2023.
- [10] Anderson L., Krathwohl D. Taxonomy for Learning, Teaching and Assessing. – New York: Longman, 2001.
- [11] Mirziyoyev Sh.M. “Yangi O‘zbekiston strategiyasi”. Toshkent, 2021.
- [12] O‘zbekiston Respublikasi Ma’naviyat konsepsiyasi. 2021.
- [13] Fedorov A. “Innova-sion Texnologiyalar va Tarbiya”. Moskva, 2020.
- [14] Vygotskiy L.S. “Pedagogik psixologiya”. – Moskva, 2018.